

MAGYAR REGIONÁLIS TUDOMÁNYI TÁRSASÁG XV. VÁNDORGYŰLÉSE
Dualitások a regionális tudományban, Mosonmagyaróvár, 2017. október 19–20.

Globális hálózatokba integrálódott lokális iparági koncentrációk: Szolnok-Martfű térségének bőr- és lábbeligyártó ipara

Az előadás a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

Molnár Ernő

Debreceni Egyetem Társadalomföldrajzi és Területfejlesztési Tanszék

Kiindulópontok

- Globális értéktermelési hálózatokba integrálódás, leépülő foglalkoztatás;
- Térben egyenlőtlen zsugorodás, iparági koncentrációk megtartó ereje?
- Lokális iparági környezetben feltárt specifikumok hatása;

Elméleti megközelítések

- GCC – GVC – GPN koncepciók: külső kapcsolatok jelentősége;
- Új regionalizmus: lokalizációs előnyök, helyi hálózatok fontossága;
- Evolúciós gazdaságföldrajz: hosszútávú fejlődési tendenciák szerepe;

Kutatási módszerek

- Szakirodalom, releváns dokumentumok, fejlesztési stratégiák;
- Statisztikai adatok (KSH, EUROSTAT, ENSZ COMTRADE, online adatbázisok);
- Terepi kutatás, jellemzően félig strukturált interjúk készítése;

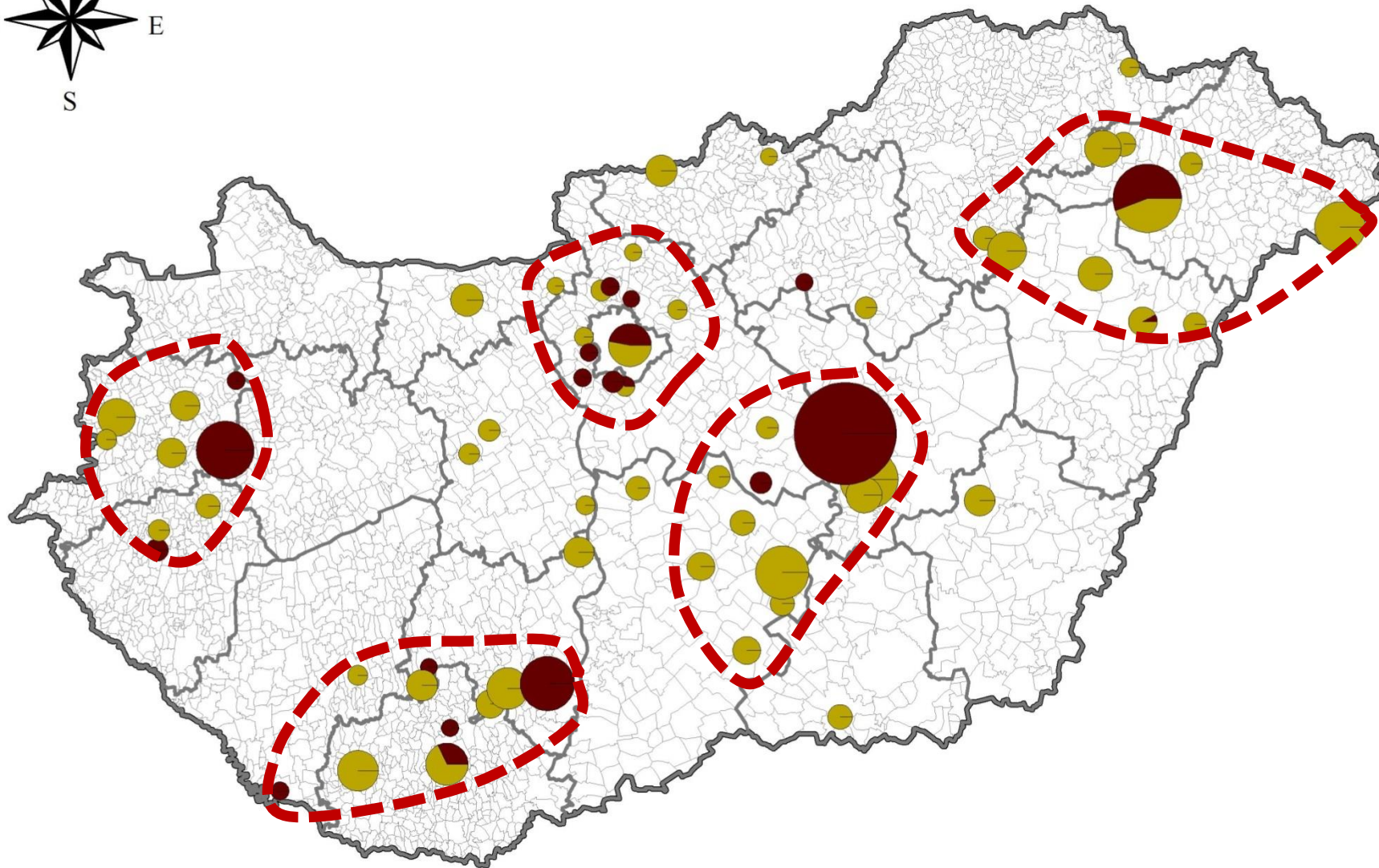
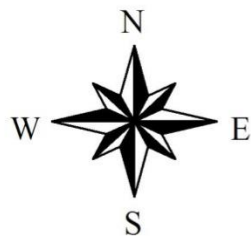
Bőrtermék- és lábbeligyártó vállalkozások megoszlása az iparág szempontjából eltérő jelentőségű járásokban (1998, 2013, %); forrás: KSH alapján Molnár – Lengyel 2015

	Budapest	Nagy koncentráció	Közepes koncentráció	Kis koncentráció	Összesen
Mikro- és kisvállalkozások 1998	26	43	21	10	100
Mikro- és kisvállalkozások 2013	22	43	19	16	100
Közép- és nagyvállalatok 1998	11	60	29	0	100
Közép- és nagyvállalatok 2013	0	73	27	0	100
Összes vállalkozás 1998	21	49	24	6	100
Összes vállalkozás 2013	16	51	21	12	100

Nagy koncentráció: legalább 4 vállalkozás és egy közép- / nagyvállalat; Közepes koncentráció: legalább két vállalkozás vagy egy közép- / nagyvállalat; Kis koncentráció: egy mikro- / kisvállalat;

Bőrtermék- és lábbeligyártó vállalkozások dinamikája az iparág szempontjából eltérő jelentőségű járásokban (1998, 2013, %); forrás: KSH alapján Molnár – Lengyel 2015

1998 / 2013	Budapest	Nagy konc	Közepes konc	Kis konc	Összesen
Mindkét évben működő cég (1998 %-ában)	5	19	12	13	14
<i>Zsugorodó cégek (%)</i>	0	28	45	0	28
<i>Stagnáló cégek (%)</i>	25	36	36	100	39
<i>Növekedő cégek (%)</i>	75	36	18	0	33
<i>Átlagos létszám (zsugorodó, 1998, fő)</i>	0	150	209	0	169
<i>Átlagos létszám (stagnáló, 1998, fő)</i>	8	106	78	28	85
<i>Átlagos létszám (növekedő, 2013, fő)</i>	28	130	238	0	125
Kieső cégek (1998 %-ában)	95	81	88	88	86
Belépő cégek (1998 %-ában)	31	27	28	71	31
<i>Átlagos létszám (kiesők, 1998, fő)</i>	58	112	59	26	81
<i>Átlagos létszám (belépők, 2013, fő)</i>	17	74	43	16	47
Összes iparági vállalkozás (1998 %-ában)	36	47	40	83	45

Alkalmazásban állók a bőrtermék- és lábbeligyártásban

forrás: KSH, kamarai adatbázis, Creditreform alapján Molnár – Kalmár – Szaniszló 2016

A martfői terepi kutatás főbb lépései

1. Martfű gazdaságának hosszú távú fejlődési tendenciái (többféle módszer)

- Szakirodalom, Tisza Cipőgyár vállalati lapja, városfejlesztési dokumentumok;
- Interjúk a helyi önkormányzat (2010-2014) néhány kulcsembereivel (3);
- Gyárlátogatás Magyarország legnagyobb cipőgyárában (1);

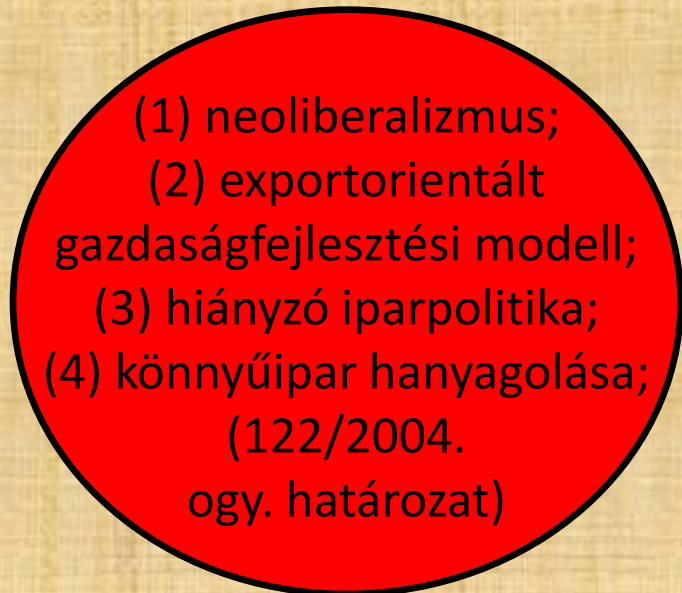
2. A martfői cipőipar szerkezeti átalakulása és helyi környezete (interjúk)

- Átalakulás főszereplői: korábbi vezérigazgató, vállalkozási igazgató (ma Tisza Park Kft.), országgyűlési képviselő, helyi szakszervezeti vezető (7);
- Aktuálisan működő lábbeligyártó vállalkozások és beszállító cégek (Martfű, Tiszaföldvár, Cibakháza, Rákócziújfalú, Budapest) vezetői (9);
- Helyi cipőipari szakképzést biztosító középiskola képviselője (1);

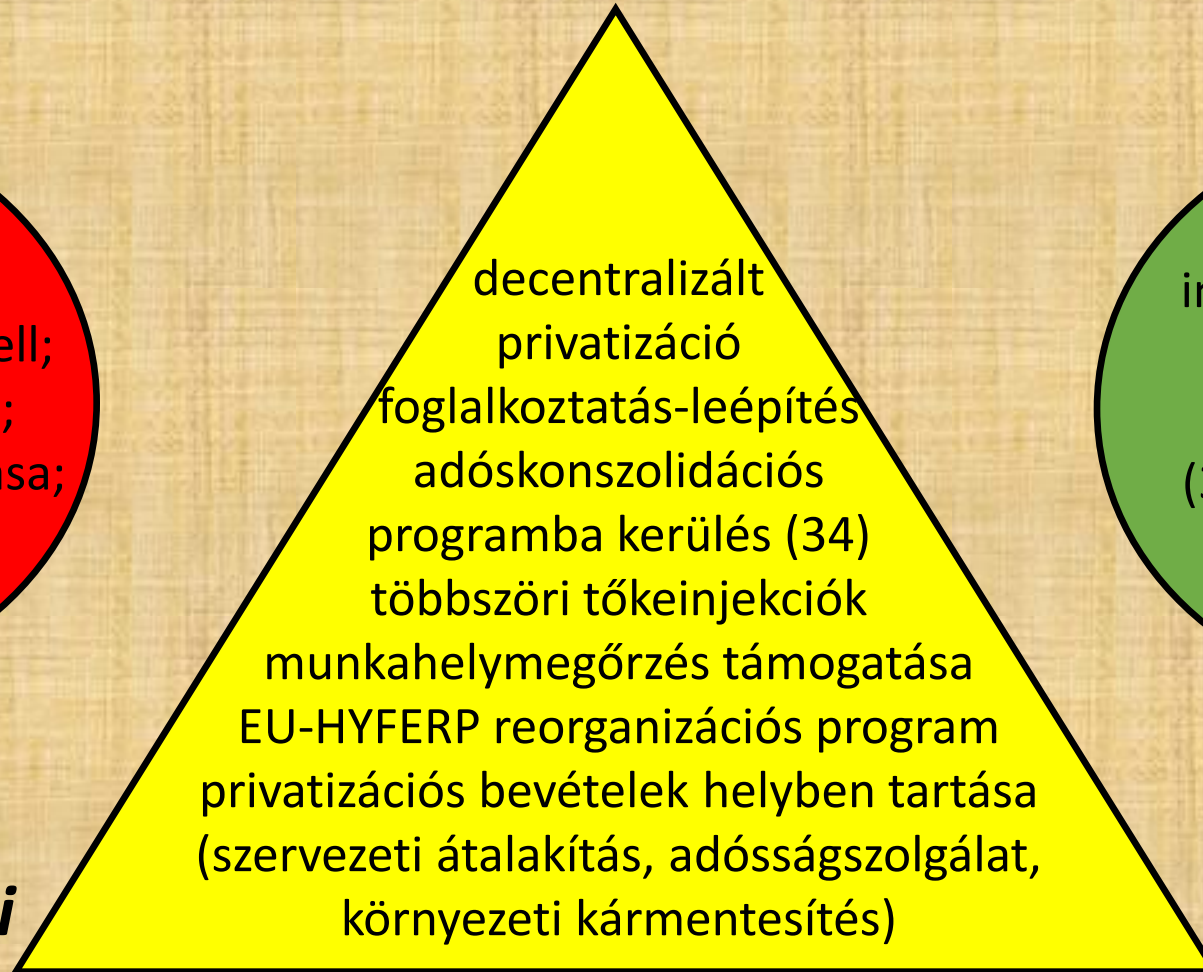
Intézményi háttér és átalakulás

ÁLLAM

—

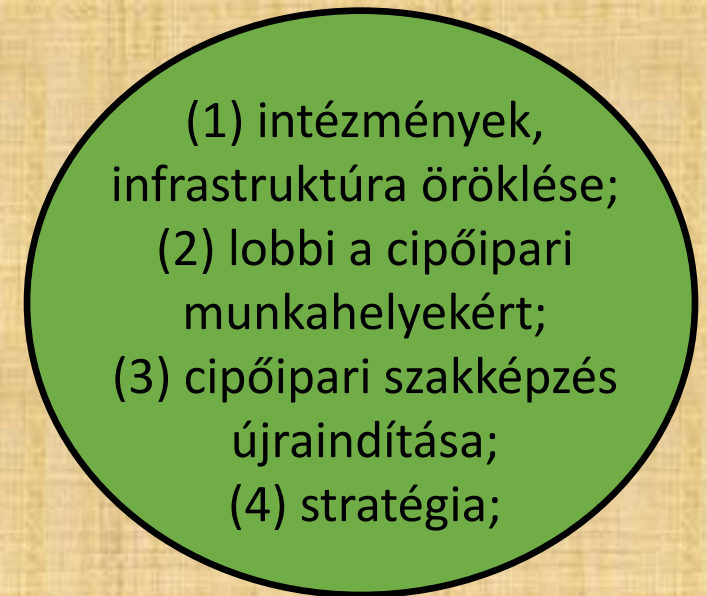

állami vagyonkezelő

+

**HELYI
ÁLLAM**

**országgyűlési
képviselő**

**helyi cégvezetés
+ szakszervezet**

Iparági tudás és átalakulás

Kezdetek

Bat'a know-how;
Érsekújvári munkatársak;
Cikta Munkásiskola 1944;

Virágkor

Szakközépiskola és szakmunkásképző
1964-65-től: 2+3 párhuzamos
osztály, országos beiskolázás,
gyakorlat a Tisza Cipőgyárban;
Technikus képzés 1985-től;
Felsőoktatás Budapesten / külföldön;

Útkeresés

Oktatási kínálat differenciálódása
az 1980-as évek végétől:
gumigyártók, bőrdíszművesek,
gimnáziumi képzés 1992-1993-tól;
Gyengülő együttműködés a
cipőgyártó vállalkozásokkal;
Csökkenő kereslet nyomán helyi
cipőipari szakképzés megszűnése;
Felsőoktatás szerkezeti átalakulása
(menedzsment, divattervezés);

Újra a cipőgyártás felé?

(1) Felszámolt utánpótlásképzés;
(2) Generációváltás; (3) Feljebb
lépés; (4) Növekvő iparágközi
verseny a munkaerőért;

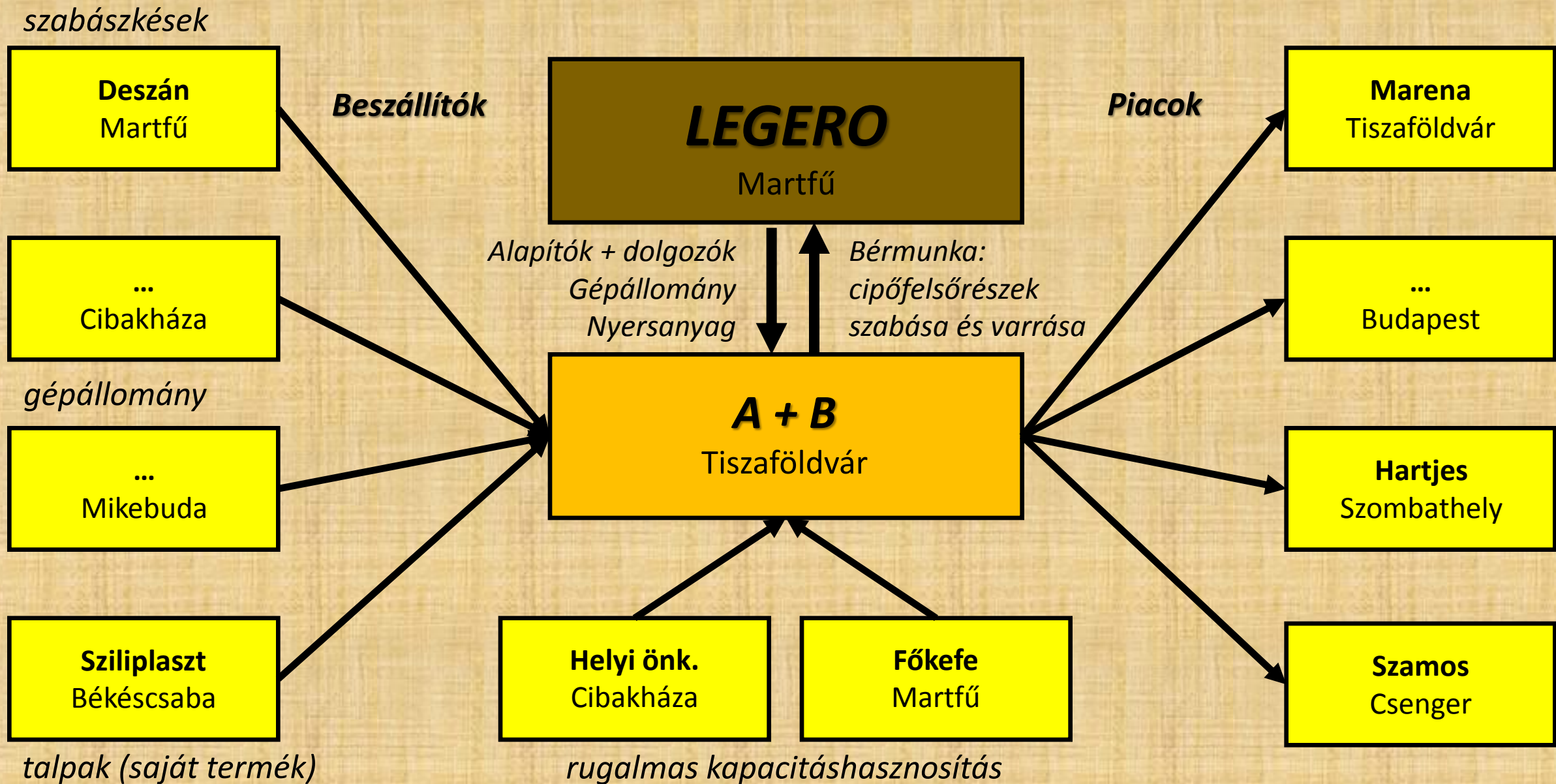
Minőségi munkaerőhiány!

Cipőipari szakképzés 2012-2013-tól
újra (Lorenz Shoe Group);
Szerszámkészítők képzése?

Tisza Cipőgyárban felhalmozott tudás fontossága

(1) méret, (2) technológiai változatosság, (3) vertikális:
lábbeli- és talpgyártás, cipőipari szerszámkészítés,
gépjavítás, gépalkatrész-gyártás;
Hagyományos tudás / képességek új elemekkel történő újrakombinálása;

Vállalatközi kapcsolatok és átalakulás

További lépések – kutatás finomítása és lezárása

3. Bőrtermék- és lábbeligyártó cégek helyi környezethez fűződő kapcsolatai

- Új lábbeli-gyártó és cipőipari beszállító vállalkozások bevonása;
 - A szomszédos Szolnok (autóipari) bőrtermék-gyártó cégeinek bevonása;
 - Új intézményi szereplők bevonása (önkormányzatok, kamara);
-
- Mennyiben támasztja alá az új kutatás a helyi **intézményi háttér / tudásbázis / vállalatközi kapcsolatok** szerkezetváltást befolyásoló pozitív szerepét?
 - Van-e összefüggés a cipőgyártó térségekbe települt **autóipari bőrtermék-gyártó cégek telephelyválasztása** és az iparági előzmények között?
 - Milyen **gyakorlatban hasznosítható javaslatok** fogalmazhatók meg a lokális gazdasági környezet támogató jellegének erősítése érdekében?

A szerző kutatási témához kötődő publikációi

- MOLNÁR E. 2013: Egy zsugorodó iparág újrapozicionálásának kérdőjelei: Magyarország cipőgyártása a rendszerváltás után. – Tér és Társadalom (27), 4: 95-113
- MOLNÁR E. 2014: Egy monofunkciós iparváros megújulási kísérletei: Martfű a gazdasági diverzifikáció útján. – VII. Magyar Földrajzi Konferencia Kiadványa, Miskolc. 441-448. http://www.uni-miskolc.hu/~foldrajz/Foldrajzikonferencia/VII_Magyar_Foldrajzi_Konferencia_Kotet.pdf
- MOLNÁR E. 2015: Látlelet a magyarországi bőr- és cipőiparról, egy gazdaságföldrajzos szemszögéből. – Bőr- és cipőtechnika, -piac 2: 24-28**
- MOLNÁR E. 2015: Martfű: egy cipőgyártó kisváros múltja és perspektívái. – Földrajzi Közlemények (139), 2: 132–146
- MOLNÁR E. – LENGYEL I. M. 2015: Understanding the changing geography of labour-intensive industries from a GPN perspective: case study of the Hungarian leather and footwear sector. – Regional Statistics 2: 144-160**
- KOLESAROVÁ, J. – MOLNÁR E. 2015: Potential for tourism development in industrial towns based on cultural heritage. The cases of Svit and Martfű. – Central European Regional Policy and Human Geography, 1: 41-54
- MOLNÁR E. 2016: Global production networks and regional development: a case study of the Hungarian footwear industry. – Deturope Central European Journal of Regional Development and Tourism (8) 2: 48-57
- MOLNÁR E. – LENGYEL I. M. 2016: Integration into global production networks and path-dependence: the footwear industry in post-socialist Hungary. – Zeitschrift für Wirtschaftsgeographie (60) 4: 171–185**
- MOLNÁR E. – LENGYEL I. M. 2016: The Hungarian footwear industry in global production networks: the case study of Berkemann Hungary. – Landscape & Environment 10 (3-4): 188-193**
- MOLNÁR E. – KALMÁR E. – SZANISZLÓ Zs. 2016: A bőr- és cipőipar helyzete 2016-ban: egy iparági (területi) adatbázis összeállításának módszertana és (rész) eredményei. – Könnyűipari Szakmai Napon bemutatott prezentáció.*

Köszönöm a figyelmet!